

Disertační práce

Jakub Michl: *Hudební kultura v konventu alžbětinek na Novém Městě pražském*

Abstrakt

Alžbětinky byly řádem, jehož prioritou byla péče o nemocné. Hudba proto nikdy nebyla prioritou řádových aktivit, jako tomu bylo u jiných, zejména školských řádů. Díky nepřerušené kontinuitě pražského konventu, který uniknul především josefínským reformám, se však dochovala řada pramenů, která svědčí o vyspělé hudební kultuře řádového domu, včetně rozsáhlé sbírky hudebnin i písemných pramenů svědčící o charakteru této kultury.

Dizertace se snaží o zasazení hudebních pramenů do kontextu řádové struktury, řádového společenství, kontextu města a jeho institucí, každodennosti konventu s fenomény jako klauzura, práce v nemocnici, hierarchie řádového společenství či rekreace.

Hudba v kláštorech byla úzce svázána s liturgií. U alžbětinek byl soustředěn hudební provoz na velké svátky (sv. Alžběta, sv. František Serafínský, Porciunkule, Vánoce, Epifanie, Velikonoce) a zádušní pobožnosti za dobrodince konventu.

Klášter spolupracoval se světskými hudebníky i skladateli (F. X. Brixl, Z. V. Suchý, F. X. Labler, J. N. Bayer, ad.), zároveň se ve společenství nacházela řada povolání hudebnic. Seznamem řádových sester najdeme ředitelky kůru, varhanice, hudebnice i basistky. Instrumentáři kláštera čítal varhany, housle, violy, viola d'amore, violoncella, violon, loutny, harfy i klávesové nástroje typu cembala či klavíru.

K hudební kultuře konventu v 19. století patřila nedílně též charita na podporu nemocnice, čítající dobročinné hudební akademie, plesy, koncerty a karusely.

Repertoár na kůru klášterního kostela P. Marie Bolestné se proměňoval v závislosti na proměnách liturgických zvyklostí, dobového vkusu i cirkulaci dostupných hudebnin. Nejstarší vrstvou jsou hudebniny tzv. starého fondu, obsahující repertoár františkánského charakteru. Již před rokem 1750 se však hudební provoz rozšířil na provozování figurální hudby včetně účinkování trumpetistů v kostele. Brzy nato přijal klášter tradici uvádění velikonočních oratorií na Velký pátek, podobně jako v jiných pražských kláštorech. Obzvláště četné slavnostní hudební produkce se objevují kolem roku 1776, kdy klášter slavil výročí položení

základního kamene řádové nemocnice a zároveň druhou profesi matky představené M. Deodaty von Klausnitz OSE, včetně uvedení oratoria E. Rickerta OCist. a gratulační kantáty, kterou k té příležitosti zkomponovala ředitelka kůru M. Juliana OSE. Josefské reformy roku 1784 na čas pozastavily produkce figurální hudby, již okolo roku 1790 se však figurální hudba na kůru vrací. V 19. století se hrál na kůru kostela běžný repertoár, zejména vynikne činnost F. X. Lablera či J. N. Bayera staršího i mladšího. Ke konci 19. století působila na kůru kostela též Obecná jednota cyrilská. Hudební sbírka obsahuje velké množství hudebnin z pozůstalostí, které vypovídají o hudební kultuře původních proveniencí v 19. století. Cenné jsou řady skladatelských autografů, ale i unikátních opisů.

Tato disertace shrnuje dosavadní poznatky o hudebním provozu a kultuře novoměstského konventu a dalším badatelským úkolem bude porovnání s jinými, zejména ženskými kláštery, na jejichž výzkum se zatím ještě čeká.